

M U N I
P E D

Komunikace a komunikační kompetence

Dagmar Sochorová

Komunikace

- Proudění informací z jednoho bodu (ze zdroje) k druhému bodu (k příjemci).
- Přenos nebo vytváření znalostí.
- *communicatio x communicare*
- verbální – neverbální

Řeč

- Biologická vlastnost člověka, systém, kterým lze přenášet informace pomocí jazyka.

Jazyk

- Prvotní prostředek komunikace myšlenek.
- Specifická vlastnost určité skupiny lidí sdělovat prostřednictvím zvukového, písemného nebo jiného kódu smysluplné informace.

Jazyk mluvený a psaný

Cíl:

- Sdělování myšlenek, zprostředkování styku mezi lidmi.
- Znaky obecně jazykové x vlastní specifické prostředky, norma.

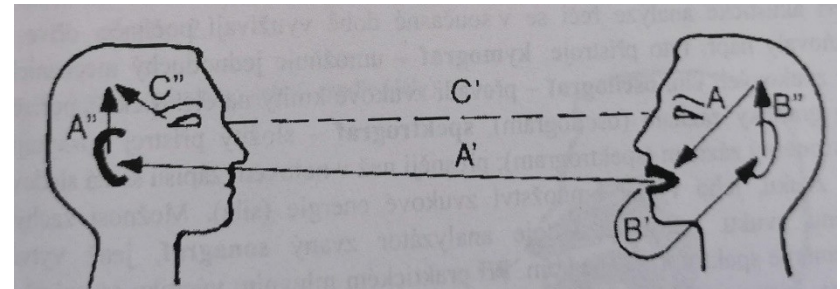
Srovnání zájmu, který je věnován oběma formám.

- Př. nikdo, vzkaz, zpěv - [ňigdo], [fskas], [spjef]
- hrad, vůz, zub - [hrat], [vús], [zup]
- rozčilená, sčesat, z Evropy, v okně – nenoremní [roščilená], [ščesat]

Základní roviny procesu sdělování

□ V procesu sdělování mluvenou řečí se vzájemně prolínají tři základní roviny:

- 1) rovina zvuková (rovina akustického signálu řeči),
- 2) rovina anatomicko-fyziologická (rovina tvoření řeči a jejího vnímání),
- 3) rovina jazyková (rovina jazykového kódu).

Akustický signál řeči

- Fyzikální podstatou mluvené podoby řeči je chvění vzduchu, které vnímáme jako zvuk.
- Zvukový signál je spojitým sledem základních jednotek řeči (hlásek, slabik aj.), které sestávají z mnoha **tónů a šumů**.
- **Tóny** – tam, kde jsou zvuky periodické, které jsou v řeči tvořeny **kmitáním hlasivek**.
 - Hlasivky přerušují v pravidelných intervalech souvislý proud vzduchu z plic.
 - Kmitočet těchto přerušení udává základní tón hlasu.

<https://www.youtube.com/watch?v=v9Wdf-RwLcs>

Produkce a percepce řeči

- Komunikace mluvenou řečí se realizuje na jedné straně produkcí řeči mluvčím, na druhé straně **percepce** (tj. slyšením akustického signálu a jeho vnímáním) posluchačem.
- Produkce i percepce
 - zajištěny složitými mozkovými (cerebrálními) mechanismy,
 - tvoří nedílnou jednotu komunikačního procesu,
 - produkce je zpětnovazebně ověřována percepcí a správnost percepce je zpětnovazebně ověřována aktualizací motorických vzorců řeči.

Produkce řeči

- Jako mluvidla označujeme všechna ústrojí, která se účastní vytváření fyzikálních podmínek, v nichž může zvuková podoba řeči zaznít.
- K realizaci zvukové podoby řeči je třeba, aby se vytvořil výdechový proud (aby vznikl hlas a aby byly artikulovány hlásky).
- Podle těchto tří hledisek dělíme mluvidla tradičně na tři části:
 - ústrojí dýchací (respirační),
 - ústrojí hlasové (fonační),
 - ústrojí hláskovací (artikulační).

Komunikační x komunikativní

Komunikativní kompetence (RVP ZV)

Na konci základního vzdělávání žák:

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu,
- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje,
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění,
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem,
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi.

Komunikační (Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+)

Jazyk a jazyková komunikace

- Pro rozvoj komunikačních dovedností je tato oblast zásadní v tom, že vede žáka mj. k:
 - užívání jazyka k vyjádření vlastních potřeb a k prezentaci názorů,
 - zvládnání základních pravidel mezilidské komunikace,
 - pochopení své role v různých komunikačních situacích a vymezení vlastního místa mezi různými komunikačními partnery.

□ Dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání se žák učí znalostem a dovednostem:

- správně vnímat a rozumět různým jazykovým sdělením,
- správně se vyjadřovat,
- účinně uplatňovat své názory.

Jazyková kultura

- **Jazyková správnost x jazyková kultura**
- **Jazyková správnost:** Dodržování normy a kodifikace jazyka
- **Jazyková kultura:** Úroveň jazykového vyjadřování, snaha o jeho kvalitu. Zahrnuje nejen jazykovou správnost, ale i vhodnost, přesnost, přiměřenost, výstižnost, působivost, zřetelnost, adresnost, ... jazykového projevu.

- Dlouhá historie – od 20. let 20. století (Pražský lingvistický kroužek, sborník Spisovná čeština a jazyková kultura, 1932).
- Dnes jsou problematice jazykové kultury věnovány odborné časopisy **Naše řeč** (od r. 1917) a **Slovo a slovesnost** (od r. 1935).

Děkuji za pozornost.